Var-Ulfven

Det var en gång en konung, som rådde öfver ett stort konunga-rike. Han hade en fager drottning, och egde med henne blott ett enda barn, en dotter. Häraf hände, att den lilla blef sina föräldrars ögonsten, så att de höllo henne kär framför allt annat, och tänkte inte så gerna på någonting, som på hvad fröjd de skulle få när hon blifvit vuxen. Men mycket går emot förmodan; ty innan konunga-dottern hunnit till någon ålder, blef drottningen hennes moder sjuk, och vardt död. Nu kan man tro der blef en bedröfvelse, icke blott i kungs-gården, utan öfver hela riket; ty drottningen var mycket älskad af alla. Men konungen sjelf fick en sådan hjerte-sorg, att han efter den tiden aldrig mer ville gifta sig, utan hade sin enda tröst och glädje af den lilla prinsessan.

Det led så en rund tid bortåt; konunga-dottern blef större och fagrare för hvar dag, och allt hvad hon någonsin ville önska, det fick hon genast af sin fader. Dertill voro många tärnor satte, bara för att passa henne och uträtta hennes befallningar. Ibland tärnorna var en qvinna, som tillförene varit gift, och hade två döttrar. Hon var behaglig till utseende, och egde en talande tunga, så att hon visste väl foga sina ord: dertill var hon mjuk och böjlig som ett silke; men hennes hjerta var fullt med ränker och all slags falskhet. När nu drottningen var död, började hon straxt öfverlägga huru hon sjelf skulle bli konungens gemål, så att hennes döttrar måtte bli lika aktade som konungs-döttrar. Till den ändan begynte hon lockas med den unga prinsessan, rosade henne öfver höfvan hvad helst hon sade eller gjorde, och allt gick hennes tal derpå ut, huru lyckliga de skulle bli om konungen sökte sig en ny gemål. Härom blef nu ofta ordadt, både arla och serla, och huru långt det gick om, kunde prinsessan omsider inte annat tro, än att allt var sannt såsom tärnan sade. Hon sporde derföre, hvilken gemål konungen helst borde fästa sig. Tärnan svarade med många honungs-söta ord: »icke höfves mig

att gifva råd i en sådan sak; allenast han väljer den till drottning, som blir god emot lilla prinsessan. Men det vet jag, att om jag vore så lycklig att han toge mig, skulle jag aldrig tänka på annat än hvad som kunde behaga prinsessan, och när hon ville två sina händer, skulle den ena af mina döttrar hålla hand-fatet och den andra räcka fram hand-klädet.» Detta och ännu mycket mera sade hon till konunga-dottern, och prinsessan trodde henne, såsom barn gerna tro att hvad som säges dem är sanning.

Som nu dagarne gingo, fick konungen icke någon ro för sin unga dotter, utan allt bad hon så ideligen, att han skulle gifta sig med den vackra hof-tärnan. Men han ville inte. Konunga-dottern afstod likväl icke med sin begäran, utan talade derom både jemnt och samt, alldeles såsom den falska tärnan lärt henne. När hon så en dag åter hade samma tal å bane, utbrast konungen: »jag märker väl att det till sluts månde gå såsom du har satt dig i sinnet; ehuru mycket det är emot min önskan. Likväl sker det endast med ett vilkor.» ’Hvad är det för ett vilkor?’ Frågade prinsessan, och vardt mycket glad. »Jo,» sade konungen, »om jag nu gifter mig ånyo, så är det endast för din ideliga bön skull. Derföre skall du lofva mig, att om du framdeles blir missnöjd med din styfmor eller dina styf-systrar, jag då må slippa klagomål och ledsamheter å din sida.» Ja, detta lofvade prinsessan, och der blef så stadfästadt, att konungen gifte sig med hof-tärnan, och gjorde henne till drottning öfver hela sitt land och rike.

Allt som det nu led bortåt, hade konunga-dottern vuxit upp till den fagraste mö som fanns på vida vägar; deremot voro drottningens döttrar lika stygga till utseende som till sinnelag, så att ingen talade något godt om dem. Det kunde så icke fela, att der ju kommo ungersvenner ifrån både östan och vestan för att begära prinsessan; men ingen vårdade sig att fria till drottningens döttrar. Häröfver bar styf-modern i sitt hjerta en stor harm, ehuru hon icke lät märka sig, utan var lika slät och ödmjuk som tillförene. Men ibland friarne

var äfven en konunga-son ifrån ett annat rike. Han var både ung och båld, och såsom han tillika höll prinsessan hjerteligen kär, samtyckte hon till hans frieri, och lofvade honom sin tro och ära. Detta allt såg drottningen med vreda ögon; ty hon hade gerna tänkt att prinsen skulle fästa någon af hennes egna döttrar. Derföre satte hon sig ock i sinnet, att de unga tu aldrig skulle få hvarandra, och tänkte efter den stunden bara uppå, huru hon skulle kunna förstöra både dem och deras älskog.

Härtill yppade sig snart lägenhet; ty rätt som det var kom der bud att fienden fallit in i landet, så att konungen måste draga ut i härnad. Nu fick prinsessan erfara hvad styfmoder hon fått; ty knappt var konungen borta, förrän drottningen visade sitt rätta sinnelag, så att hon blef lika hård och elak, som hon tillförene ställt sig vänlig och eftergifvande i allting. Det gick så inte en dag, att icke prinsessan fick höra både bannor och hårda ord, och drottningens döttrar gåfvo icke sin mor efter i elakhet. Men ännu värre gick det prinsessans fästeman, den unge konunga-sonen. Han hade en dag farit ut på jagt, och kom vilse, så att han blef skiljd ifrån sina män. Då öfvade drottningen sina onda konster, och förhexade honom till en *var-ulf*, så att han i all sin tid skulle löpa uti skogen. När så qvällen kom och prinsen icke hördes af, drogo hans män hem igen, och kan man väl tänka hvad sorg der blef, när prinsessan fick veta huru jagten hade aflupit. Hon bara grät och sörjde både natt och dag, och ville icke låta trösta sig. Men drottningen log åt hennes sorg, och gladdes i sitt falska hjerta, att allt hade så väl lyckats efter önskan.

Det hände sig en dag, när konunga-dottern satt ensam i sin jungfru-bur, att det kom henne i sinnet, att hon ville sjelf fara till skogen der prinsen blifvit borta. Hon gick så till sin styf-moder, och beddes orlof att gå ut i lunden, medan hon kunde glömma sin stora sorg. Härtill ville drottningen nödigt samtycka, ty hon gjorde alltid hellre mot än med; men

prinsessan bad så innerligen vackert, att hennes styf-moder till sluts icke kunde neka, utan befallte en af sina döttrar följa med och vakta henne. Härom blef nu åter ett långt tvistemål; ty ingendera styf-systern ville gå med, utan begge ursakade sig, och sporde hvad nöje de kunde ha att följa henne, som aldrig gjorde annat än grät. Slutet blef likväl att drottningen fick råda, och en af hennes döttrar skulle gå med prinsessan, huru mycket det ock var emot deras vilja. Jungfrurna vandrade så bort ifrån kungs-gården, och kommo till skogen. Der gick konunga-dottern omkring ibland träden, och lyddes till de små foglarnes sång, och tänkte på vännen hon haft så kär, och som hon nu hade bortmistat; men allt gick drottningens dotter efter, och harmades i sitt elaka hjerta öfver prinsessan och hennes bedröfvelse.

När de så hade vandrat någon stund, kommo de omsider till en liten koja, som låg djupt in i mörka skogen. Då var konunga-dottern mycket törstig, och bad sin syster följa med till den lilla kojan, att de kunde få sig en dryck vatten. Men häröfver blef drottningens dotter än mera misslynt, och sade: »är det inte nog att jag skall följa dig ända hit i öde-marken! Nu vill du att jag, som är en prinsessa, skall gå in i ett sådant näste. Nej, min fot kommer der aldrig. Vill du gå, så får du gå ensam.» Ja, konunga-dottern besinnade sig inte länge, utan gjorde som styf-systern hade sagt, och gick in i den lilla stugan. Vid hon nu kom in, fick hon se hvarest en gammal gumma satt på bänken, och var så ålderstigen, att hon runkade på hufvudet. Prinsessan helsade vänligt, såsom hon alltid det gjorde, »god qväll, kära mor! Jag törs väl inte bedja om en liten dryck vatten?» ’Jo, hjertans gerna,’ svarade den gamla. ’Hvem är du som kommer under mitt låga tak och helsar så vackert?’ Konunga-dottern svarade, som sanningen var, att hon var konungens dotter, och hade gått ut att förlusta sig, medan hon kunde något glömma sin stora sorg. ’Hvad har du då för sorg?’ frågade gumman. »Jo,» sade prinsessan, »jag må väl sörja och aldrig mer blifva glad. Jag har mistat min enda vän, och Gud vet om jag någonsin får se honom mera.» Hon förtäljde

tillika huru det hade tilldragit sig, och allt runno hennes tårar så strida, att ingen kunde annat än ömka sig öfver henne. Som hon nu hade lyktat, sade gumman: ’det var bra att du lät mig veta din nöd; jag har pröfvat mycket, jag, och kanske jag kan säga dig någon råd. När du går härifrån’, får du se en *lilja*, som växer på marken. Den liljan är icke såsom andra liljor, utan har många underliga egenskaper. Skynda dig fördenskull och bryt henne. Om du det kan, så har det ingen nöd; ty sedan kommer väl den som säger hvad du skall göra.’ Dermed skiljdes de åt; konunga-dottern tackade och gick sina färde, och den gamla gumman satt qvar på bänken och runkade på hufvudet. Men allt stod drottningens dotter utanföre, och knotade och harmades på prinsessan att hon dröjde så länge.

Vid konunga-dottern nu kom ut, fick hon höra många bannor af sin syster, såsom man det icke annat kunde vänta; men hon aktade ej derom, utan tänkte blott uppå hur hon skulle finna blomman, hvarom den gamla hade talat. Hon gick så vidare framåt i skogen, och rätt som det var, fick hon se hvarest en fager hvit lilja stod och växte midt framför henne. Då blef hon så glad, så glad, och lopp straxt till för att bryta liljan; men i detsamma var den försvunnen, och syntes åter ett stycke längre bort. Nu vardt konunga-dottern öfvermåttan ifrig, och lyssnade icke mer till sin styf-systers rop, utan bara sprang; men hvar gång hon ville taga liljan, var den genast sin kos, och syntes straxt åter något bättre fram. Så gick det en lång stund, och prinsessan kom längre och längre in i djupa skogen; men allt syntes liljan och försvann, och flyttade sig åter, och för hvarje gång lyste den ännu mycket högre och skönare än tillförene. Prinsessan kom så omsider till ett högt berg, och vid hon nu såg uppåt bergs-höjden, då stod blomman öfverst på sjelfva åsen, och skimrade så hvit och fager som den klaraste stjerna. Konunga-dottern begynte nu klättra uppföre berget, och brydde sig hvarken om stockar eller stenar som lågo i vägen, så ifrig var hon. Vid hon så ändteligen kom upp på bergs-toppen, se, då flyttade liljan icke längre, utan stod qvar, och prinsessan lutade sig ned och

bröt henne, och gömde henne vid sin barm, och var så innerligen glad, att hon dervid glömde både sin styf-syster och allt annat i hela verlden.

Det led så en lång stund, och konunga-dottern blef inte mätt på att betrakta den sköna blomman. Då rann henne plötsligt i tankarne, hvad hennes styf-moder skulle säga, när hon kom hem, och hade varit så länge borta. Hon såg sig derföre omkring, för att vända åter till kungs-gården. Men vid hon nu blickade tillbaka, se, då hade solen gått ned, och blott en strimma af dagen dröjde ännu på bergs-höjden; men der nedanföre stod skogen så mörk och skumm, att hon icke tröstade finna väg derigenom. Nu blef konunga-dottern mycket ledsen, ty hon såg sig ingen annan råd, än att stanna öfver natten der hon var. Hon satte sig derföre uppå klippan, lutade hand under kind, och grät, och allt tänkte hon på sin elaka styf-mor, och sina styf-systrar, och alla hårda ord hon skulle få höra när hon kom hem, och på sin fader, konungen, som var borta, och på sin hjertans allerkäraste, som hon aldrig mer skulle få råka; men huru hennes tårar runno, märkte hon det icke, så sorgsen var hon. Det led så fram på natten, och mörkret föll på, och stjernorna gingo upp och ned; men ännu satt prinsessan qvar på samma ställe, och bara grät. Bäst hon nu satt i djupa tankar, fick hon höra en röst som helsade: »god qväll, sköna jungfru! Hvarföre sitter ni här så ensam och sorgefull?» Då spratt hon hastigt till, och blef mycket häpen, såsom inte heller var underligt; men vid hon såg sig om, stod der bara en liten, liten gubbe, som nickade och såg så hjertans beskedlig ut. Hon svarade: »jo, jag må väl vara sorgsen, och aldrig mer vara glad. Jag har mistat min allerkäraste, dertill har jag gått vilse i skogen, så att nu rädes jag blifva uppäten af vilda djur.» ’Åh’, sade gubben, ’var inte ledsen för det! Om du vill lyda mig i allting som jag säger, skall jag hjelpa dig.’ Ja, härtill gaf prinsessan gerna sitt samtycke, såsom hon eljest visste sig vara öfvergifven af hela verlden. Gubben tog så fram ett eldföre, och sade: »skön jungfru! Nu skall du först göra upp eld.» Konunga-dottern gjorde som han hade sagt, hon

samlade mossa och grenar och torr ved, och slog eld, och tände upp en brasa på berg-åsen, så att lågan fladdrade högt i sky. När det var gjordt, sade gubben: »gå nu fram på berget, der finner du en gryta som är full med tjära. Tag hit den!» Konunga-dottern gjorde så. Gubben fortfor: »sätt nu grytan öfver elden!» Ja, prinsessan gjorde det också. När nu tjäran begynte sjuda, sade gubben: »kasta din hvita lilja i grytan!» Detta tycktes prinsessan vara en hård begäran, och hon bad så innerligen vackert att få behålla sin lilja; men gubben sade: »har du inte lofvat lyda mig i allt hvad jag ber dig om? Gör som jag säger, det skall inte ångra dig.» Konunga-dottern vände så bort ögonen, och kastade liljan i den sjudande grytan; ehuru det riktigt gick henne till sinnes, ty så kär höll hon sin fagra blomma.

Rätt i detsamma hördes utur skogen ett dåft rytande, såsom ett vild-djurs skri; det kom närmare och närmare, och öfvergick till ett hiskeligt tjut, så att bergen gåfvo genljud vidt omkring. Tillika förnams ett knakande och ett brakande ibland träden, buskarne böjde sig, och prinsessan fick se hvarest en stor grå ulf kom löpande fram ur skogen, rätt emot berget der de sutto. Nu blef hon mycket förfärad, och ville gerna ha flytt sina färde om hon det kunnat. Men gubben sade: »skynda dig, spring ut på berget, och stjelp grytan öfver ulfven, som han kommer midt före!» Ja, fastän prinsessan var så rädd att hon knappt visste till sig, gjorde hon likväl såsom gubben hade sagt, tog grytan, sprang ut på bergs-kanten, och stjelpte tjäran öfver ulfven, rätt som han kom löpande emot berget. Men nu skedde en sällsam ting; ty knappt var det gjordt, så skiftade ulfven sin hamn, det stora grå skinnet flög af honom, och i stället för ett glupande vild-djur, stod der en fager ungersvenn och blickade uppåt berg-åsen. Och när konunga-dottern hunnit besinna sig, så att hon kunde se på honom, hvem var det väl då, om inte hennes egen allerkäraste, som varit förtrollad till en var-ulf.

Nu kan man veta huru prinsessan blef till mods; hon sträckte

ut armarne, och kunde hvarken tala eller svara, så häpen och glad var hon. Men prinsen lopp hastigt uppför berget, och kom till henne, och tog henne i sin famn med stor hjertans kärlek, och tackade henne att hon hade frälst honom. Icke heller glömde han bort den lille gubben, utan tackade honom med många fagra ord för hans stora bistånd. Derefter satte de sig tillsammans uppå berg-spetsen, och talade kärligen med hvarandra. Prinsen förtäljde, huruledes han blifvit förbytt till ulf, och om all den nöd han utstått medan han fick löpa omkring i skogen; men konunga-dottern talade om sin sorg, och alla de tårar hon fällt me'ns han var borta. Sålunda sutto de hela natten igenom, och visste intet ordet af, förrän stjernorna begynte slockna för dagen, att man kunde skönja omkring sig. Som nu sol rann upp, blefvo de varse, huru der lopp en stor väg under berget ända fram till kungs-gården; men ifrån berg-åsen kunde man skåda omkring sig åt alla håll öfver landet. Då sade gubben: »skön jungfru, vänd dig om! Märker du något der borta?» 'Ja', svarade prinsessan, 'jag ser en ryttare på en skummig häst; han rider allt hvad han förmår framåt vägen.' Gubben sade: »detta är ett il-bud från din fader, konungen. Han kommer snart efter med hela sin krigs-här.» Nu blef prinsessan öfvermåttan glad, och ville straxt gifva sig ned för att möta sin fader. Men gubben höll henne tillbaka, och sade: »vänta! ännu är det för tidigt. Vi vilja först se huru allting aflöper.»

Det led så någon stund, och solen lyste klar, så att dess sken föll på kungs-gården nedanföre. Då sade gubben: »skön jungfru, vänd dig om! Ser du något der borta?» 'Ja', svarade prinsessan, 'jag ser mycket folk komma ut ur min faders gård; och somliga draga vägen fram, men andra fara till skogs.' Gubben sade: »detta är din styf-moders tjenare. Nu har hon skickat en skara att möta konungen, och helsa honom välkommen; men de andre fara till skogs för att leta efter dig.» Vid detta tal blef konunga-dottern orolig, och ville nödigt stadna qvar, utan beddes få gå ned till drottningens folk. Men gubben höll henne tillbaka, och sade: »vänta ännu så

länge! Vi vilja först se huru allting aflöper.»

Det gick så åter en stund, och konunga-dottern blickade stadigt framåt vägen der konungen skulle komma. Då sade gubben: »skön jungfru, vänd dig om! Märker du något der borta?» 'Ja,' svarade prinsessan, 'det är mycken rörelse i min faders gård, och se, nu hålla de på att kläda hela gården svart.' Gubben sade: »detta är din styf-moder och hennes tjenare. Nu vilja de föregifva för din fader, att du är blifven död.» Häröfver gjordes konunga-dottern ondt i hågen, och hon bad så innerligen vackert: 'låt mig gå, låt mig gå, att jag må spara min fader en sådan sorg!' Men gubben höll henne tillbaka, och sade: »nej, vänta! Ännu är det för tidigt. Vi vilja först se huru allting aflöper.»

Åter förlopp en stund, solen steg på himmelen, och luften fläktade varm öfver fält och skogar; men konunga-barnen och den lille gubben sutto alltjemnt qvar på berget der vi lemnade dem. Då fingo de se hvar ett litet moln steg upp längst borta vid himla-randen; det lilla molnet blef större och större, och kom allt närmare och närmare framåt vägen, och allt som det rörde sig, märkte de huru det blixtrade af vapen, och sågo hjelmar nicka och fanor svaja, hörde slammer af svärd och gnäggande af hästar, samt igenkände slutligen konungens eget baner. Då kan man veta huru konunga-dottern blef glad, och längtade nu bara att få gå ned och helsa sin fader. Men gubben qvarhöll henne, och sade: »vänd dig om, skön jungfru! Ser du något vid kungs-gården?» 'Ja,' svarade prinsessan, 'jag ser min styf-moder och mina styf-systrar, huru de komma ut, och bära djup sorg-drägt, och hålla hvita dukar för ansigtet, och gråta bitterligen.' Gubben återtog: »nu låtsa de gråta öfver din död. Vänta ännu en stund! Vi ha icke sett huru allting aflöper.»

Något derefter sporde gubben ånyo: »skön jungfru, se dig om! Märker du något der borta?» 'Ja,' svarade prinsessan, 'jag ser hvar de komma bärande med en svart lik-kista. — Nu låter min fader öppna den. — Se, drottningen och hennes döttrar falla på

knä, och min fader hotar dem med svärdet.’ Gubben sade: »nu har konungen velat se ditt lik, och så har din elaka styf-moder blifvit tvungen att bekänna sanningen.» När prinsessan hörde detta, bad hon så innerligen vackert: ’låt mig gå, låt mig gå, att jag må trösta min fader i hans stora sorg!’ Men gubben höll henne tillbaka, och sade: »lyd mitt råd, och stadna här så länge! Vi hafva ännu icke sett huru allt kommer att lyktas.»

Det led så åter en stund, och allt sutto konunga-dottern och prinsen och den lille gubben ännu qvar uppå berget. Då sade gubben: »vänd dig om, skön jungfru! Märker du något der borta?» ’Ja,’ svarade prinsessan, ’jag ser min fader och min styf-moder och mina styf-systrar, huru de draga hitåt med allt sitt folk.’ Gubben återtog: »nu hafva de gifvit sig åstad, till att leta efter dig. Gå nu ned, och hemta varg-huden som ligger i klyftan!» Konunga-dottern gjorde som henne var tillsagdt. Gubben fortsatte: »ställ dig nu ute på sjelfva bergs-kanten!» Ja, prinsessan gjorde äfven detta. I detsamma fingo de se, hvarest drottningen och hennes döttrar kommo dragande fram på vägen, rätt nedanför berget der de sutto. Då sade gubben: »kasta nu varg-huden rätt ned!» Ja, prinsessan tordes inte annat än lyda; hon kastade varg-huden såsom gubben hade sagt. Den föll så midt öfver den elaka drottningen och hennes begge döttrar. Men nu timade ett stort under; ty skinnet hade icke så snart vidrört de tre elaka qvinnorna, som de i blinken skiftade hamn, uppgåfvo ett ohyggligt tjut, och förvandlades till tre grymma var-ulfvar, hvilka i fullt språng foro af inåt den öde skogen.

Knappt var det gjordt, förrän konungen sjelf med alla sina män kom farande nedanför berget. Som han nu blickade uppåt höjden och fick se prinsessan, kunde han i förstone icke tro sina ögon, utan stadnade orörlig, och tänkte att det var en synvilla. Då ropade gubben: »skön jungfru, skynda dig nu och spring ned att glädja din fader!» Ja, detta lät prinsessan inte säga sig två gånger, utan tog sin käraste vid handen, och

lopp straxt ned utför berget. Som de nu kommo der konungen var, gick prinsessan fram, och föll till sin faders bröst, och grät i glädje, och den unge prinsen grät också, och sjelf konungen grät, och tycktes alla att det var en fager syn till att se deras möte. Der blef så en stor hjertans fröjd och många omfamningar, och prinsessan förtäljde om sin elaka styf-moder, och sina styf-systrar, och om sin allerkäraste, och allt hvad nöd hon sjelf fått lida, samt om den lilla gubben som så underligen hulpit henne. Men vid konungen vände sig om för att tacka honom, då var han redan försvunnen, och efter den dagen vet ingen säga hvem han var, eller hvart han tagit vägen.

Konungen och allt hans följe drogo nu tillbaka till kungs-gården, och blef der mycket ordadt under vägen, både om den lille gubben, och om hvad annat som vederfarits prinsessan. När de så kommit hem, lät konungen tillreda ett präktigt gästa-bud, och bjöd alla förnäma och ypperliga män i hela sitt rike, och gaf så sin dotter åt den unge prinsen; och deras bröllopp dracks med lust och lek och allsköns gamman i många dagar. Men jag var också med på gillet, och när jag red öfver skogen, mötte mig en ylfva med två sina ungar, och de glupade och läto mycket illa om sig. Jag har sedan fått spörja, att det inte var någon annan än styf-modern och hennes begge elaka döttrar.